

Palladium země České

Uctívané Palladium země České, obrázek staroboleslavské Madony, je reliéf 19 cm vysoký a 13,5 cm široký, vytepaný v mědi, nazývané někdy také mědí korintskou, a silně pozlacený. Vznikl v době od konce 14. do poloviny 15. století z kovu původního reliéfu z dob úsvitu křesťanství na našem území za prvních Přemyslovců. Stylově se hlásí do okruhu Madony svatovítské, s tzv. krásnoslohovou drapérií, s náznakem bolestného výrazu ve tváři. Zdobení a kameny přidala doba barokní.

Staroboleslavské Palladium a legenda svatováclavská

O původu legendami opředeného reliéfu se vypráví několik verzí. Podle jedné z nich (k níž se přiklání Crugerius ve spisu Sacri pulveres) původní reliéf, byzantskou ikonu, přinesli sv. Cyril a Metoděj do Čech s sebou z Řecka, ze Soluně, a sv. Metoděj ji daroval kněžně Ludmile ke křtu. Podle jiné (Gumpenbergův Atlas Marianus) sv. Ludmila po svém křtu sv. Metodějovi odevzdala všechny své kovové pohanské bůžky, aby z jejich kovu nechal ulít křesťanské bohoslužebné nádoby. Metoděj dal kromě nádob od nějakého byzantského mistra zhotovit i kovový obrázek Panny Marie s děťátkem. Ten daroval nově pokřtěné kněžně Ludmile, babičce svatého Václava, na památku. Kněžna jej uctívala a po její smrti zdědil tento obrázek sv. Václav, který jej prý nosíval na hrudi a užíval jako znamení na korouhvi v čele svého průvodu při vladařských a vojenských putováních. Sv. Václav měl Palladium při sobě i v den své smrti cestou na jitřní do kostela svatých Kosmy a Damiána ve Staré Boleslavi, kde ho probodl bratrem najatý vrah. Podle pověsti byl krev knížete Václava zbrocen i obraz Panny Marie - Palladium, které ještě stačil Václavův sluha i přítel Podiven po vraždě vzít k sobě. Utekl s ním z Boleslavova hradiště a ve snaze uchránit jej před zneuctěním, zahrabal ho do země. Václavovi vrahové pak i Podivena dostihli a oběsili.

V každém případě ležel vzácný reliéf v zemi déle než dvě století, než jej v poli vyoral rolník. Odnosl nalezený obraz domů, ale ráno jej už nenašel - obraz zmizel. Šel tedy orat a na poli, kde reliéf minulého dne našel, se znovu obraz v oraništi leskl. Zase jej vzal domů, ale do rána mu opět zmizel a objevil se na poli. Zkusil to ještě dvakrát, ale tajemný obraz se pokaždé přes noc vrátil na místo svého nálezu. Proto jej zavěsil na nedaleký strom a oznámil událost kněžím. Ti na místě nálezu postavili kapli a obrázek do ni umístili.

Zpráva o zvláštním reliéfu a tajemných okolnostech, které jej provázely, se roznesla po okolí. Do kaple začali putovat lidé, nejprve místní a později i ze vzdálenějších míst. Přinášeli dary a poděkování za vyslyšené prosby.

Malý kostel, který pro mariánský obraz ve Staré Boleslavi postavili, byl za husitských válek vypálen a z původní ikony se zřejmě zachovala jen beztvářá kovová hmota. V polovině 15. století z ní neznámý umělec podle zachovaného popisu vytvořil reliéf nový, a není doloženo, nakolik tento reliéf respektuje původní podobu - vždyť i doba jeho vzniku stále není zcela upřesněna.

Pro staroboleslavskou mariánskou tradici je však jen to podstatné, že kontinuita svatého obrazu, zejména kontinuita duchovní, zůstala zachována. Byl umístěn do nově postavené kaple, později do poutního chrámu a opět se těší velké úctě.